

(1) ויקרא פרק כג

- (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי:
(ג) שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לָהּ כָּל מוֹשְׁבְתֵיכֶם: פ
(ד) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:
(ה) בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח לָהּ:
(ו) וְהִקְרַבְתֶּם אֵשָׁה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: פ
(ז) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֵשָׁה לָהּ עֲלֶה וּמִנְחָה זָבַח וּנְסֻכִים דָּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ:
(ח) מְלֶבֶד שַׁבַּת ה' וּמְלֶבֶד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמְלֶבֶד כָּל נְדָרֵיכֶם וּמְלֶבֶד כָּל נִדְבַתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָהּ:

(2) ספורנו על ויקרא פרק כג פסוק ב

מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש. אחר שדבר בענין הקרבנות ומקריביהם שהכונה בהם השרות השכינה בישראל כאמרו עולת תמיד לדורותיכם פתח אהל מועד לפני ה' אשר אועד לכם שמה (שמות כט, מב) דבר במועדים אשר בשביתתם יכוין לשבות ממעשה הדיוט בקצתם לגמרי כענין בשבת ויום הכפורים ולעסוק בכולם בתורה ועסקי קדש, כאמרו ששת ימים תעבוד וכו' ויום השביעי שבת לה' אלהיך (שם כ, ט - י) שתשבות ממלאכתך ויהיה עסקך כולו לה' אלהיך ובקצתם תהיה השביתה ממלאכת עבודה בלבד כמו שהוא הענין בשאר המועדים

(3) רמב"ן על ויקרא פרק כג פסוק ב

והזכיר השבת במועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש שגם הוא יום מועד נקרא אותו מקרא קדש ואחר כן הבדיל שאר המועדות ממנו ואמר אשר תקראו אותם במועדם כלומר באי זה יום מן השבוע שיגיעו בו כי השבת קבוע הוא ביומו יבא לא נצטרך לקרוא אותו במועדו ועל דעת רבותינו (ת"כ פרשה ט"ה) "אשר תקראו אותם במועדם" רמז לעבורים שתקראו אתם להם מועדים

(4) והנכון בעיני כי פירוש מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדי על הנזכרים למטה בפרשיות בחדש הראשון וגו' ולכן חזר שם פעם אחרת אלה מועדי ה' בעבור שהפסיק בענין השבת והנה אמר מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש אלה הם מועדי במלאכת עבודה אבל השבת תשמרו לעשות אותה שבת שבתון מכל מלאכה שבעולם כי יזהיר בשבת פעמים רבות

(5) וירמוז עוד בכאן כי גם בבואו באחד מן המועדים לא תדחה לעשות בה אוכל נפש וכמוהו אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם (שמות לה א'ב) על המשכן וכליו אשר יזכיר בפרשה השניה והפסיק בשבת ששת ימים תעשה מלאכה וגו' (פסוקים ב'ג') וחזר ואמר (שם פסוק ד') זה הדבר אשר צוה ה' קחו מאתכם תרומה והיא המצוה הראשונה בעבור שהפסיק בה הוצרך לחזור ולהתחיל בראשונה

(6) וראיה לפירוש הזה שלא הזכיר בשבת "והקרבתם אשה לה" כאשר יזכיר בכל מועד ומועד ואמר בסוף הפרשה (פסוקים ל"ז:ל"ח) אלה מועדי ה' וגו' מקראי קדש להקריב אשה לה' וגו' מלבד שבתות ה' שאין השבתות בכלל מועדי ה' וראיה עוד כי לא אמר בפרשה השניה "וידבר ה' אל משה לאמר" כאשר אמר בכל מועד ומועד כי הדבור הראשון הוא היה מצות המועדים אלא שהזכיר להם השבת לשלול ממנו דין המועדים לא לבאר מצותיו ותורותיו ולכן לא אמר בו "והקרבתם אשה לה" כאשר אמר במועדים והזכירה בסוף (בפסוק ל"ח) עם הנדרים והנדבות שלא נזכרו כאן כאשר פירשת

(7) שמות פרק לה

- (א) וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָם:
(ב) שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִי לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבְּתוֹן לָהּ כָּל הַעֲשֵׂה בּו מְלֶאכֶה יוֹמָת:
(ג) לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת: פ
(ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר:
(ה) קָחוּ מֵאֹתְכֶם תְּרוּמָה לִיקְנֹק כָּל נְדִיב לִבּוֹ וְבִיָּאָה אֶת תְּרוּמַת יְקִנֹּק זֶהב וְכֶסֶף וְנָחֶשֶׁת:

8) אברבנאל על ויקרא פרק כג

אמר מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש כי הנה כפי קריאתם תהיה קדושתם והם היו מצווים להשמיע כרוז גם לשלוח בכל גבול ישראל שלוחים להודיעם מועדי ה' וע"כ היו מקראי קדש אותם המועדים שבית דין הגדול יקראו ויפרסמו שהם קדש כי לא יתכן שכל איש ישראל יסמוך על ראשית הלבנה ויעשה חג לעצמו שלא תהיה תורת ה' אחת כי אם רבות כפי עדות כל איש כמו הקראים היושבים במצרים אינם עושים יום הכפורים ביום שעושים בקושטאנטונו"א. והיושבים בדמשק ובירושלם ג"כ בלתי מסכימים לא עם אלו ולא עם אלו כי כל אחד בודה חג מלבו ותהי האמת נעדרת. לכך מסר יתברך הדבר הזה לבית דין הגדול ובזה לבב ישראל כאחד יעבדו את האלהים.

9) ואמנם אמרו עוד כאן אלה הם מועדי נראה שאינו חוזר למועדים אשר זכר אבל הוא נמשך למה שאחריו לענין השבת. יאמר שיספר ויודיע לבני ישראל מועדי ה' אשר הם תלויים בקריאתם כי הנה אמר זה כדי להבדילם מהמועד האלהי שאינו תלוי בקריאתם והוא שבת ולזה אמר אלה מועדי ה' ששת ימים כאלו אמר אבל מלבד המועדים שתלויה קריאתם בחכמים ובבית דין הגדול יש מועדים אחרים אלהיים שאינם תלויים בקריאתם והם שבתות ה' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון והוא באמת מקרא קדש וכל מלאכה לא תעשו בו לפי ששבת הוא לה' רוצה לומר ששבת ביום הזה במעשה בראשית וינהג זה בכל מושבותיכם בארץ או בחוצה לארץ כי תמיד היום ההוא קדש לה' אע"פ שישראל לא יקדשו אותו.

10) הנה אם כן אמרו אלה הם מועדי אינו הודעה כי אם ביאור ונתינת צורך למה אמר למעלה אשר תקראו אותם לפי שהמועדים מהם אלהיים בלבד כמו השבת שהוא זכר למעשה ה' כי נורא הוא בחדוש עולמו ולכך אמר אח"ז מלבד שבתות ה' ואמר בלשון מדבר בעדו אלה הם מועדי ומהם מיוחדים לישראל כפי מה שצונו עליהם על החסדים שהגדיל השם לעשות עמהם וכפי זה מה שהובא כאן ענין השבת היה אגב גררא כי לא הובא הנה להיות מהמועדים אלא להבדילו מהם.

11) רב שר הירש על ויקרא פרק כג פסוק ג

ששת ימים וגו'. מצוות השבת שנויה במקומות רבים בתורה; בכל פעם היא קשורה לבחינה אחרת של חיי ישראל. . . . כאן כתובה השבת ביחסה למחזור החגים של השנה. חגים אלה נקראו זה עתה "מועדי ה'"; הם זמני היוועדות עם ה', "אשר תקראו אתם מקראי קדש": האומה עצמה תקבע אותם כדי להיקרא בהם אל ה'; וקדושתם תלויה בקביעה החופשית של כלל ישראל. לעומתם כתובה כאן השבת תחילה למקראי קודש. היא היום היחיד, שנקבע ונתקדש על ידי ה' לדורות עולם. יום השבת איננו נקבע על ידי האומה, וקדושתו איננה נובעת מן האומה; לא האומה תקראנו מקרא קודש, אלא בשעת כניסתו הוא עצמו מקרא קודש. הוא נתון כנקודת מוצא וכנקודת שיא של זמני הקודש; הוא הבסיס להם, והוא ימצא את הגשמתו בהם.

12) אכן השבת, המסמלת את שלטון ה' בטבע ובהיסטוריה, נוסדה כדי לחנך את האנושות; ממנה ולמענה נוצר ישראל; וכל המועדים המתקדשים על ידי ישראל - אחת תכליתם: לאמת בישראל את חינוך האדם הנדרש על ידי השבת; כי השבת מבקשת לחנך את האדם לקלס את ה', בטבע ובהיסטוריה. וזו גם חתימת הברכה של שבתות המועדים: "מקדש השבת וישראל והזמנים" - ולא: מקדש ישראל ושבת והזמנים. וכך נתבאר נוסח זה בכיצה יז ע"א: ישראל אינם מקדשים את השבת, אלא השבת קדושה וקיימת; ושתי הקדושות האלה נתפסות בברכות מט ע"א כעניין אחד: "הא בהא תליא" . . .

13) והנה מועדי ה' הם ימי זכרון; הם מזמינים אותנו להתאחד עם ה' - על יסוד התגלותו בטבע ובהיסטוריה; ובעצם דרישתם המופנית אלינו הרי הם נעשים "מקראי קודש"; והם קוראים אותנו אל הקודש - רק משהכריזה עליהם האומה: "אשר תקראו אתם מקראי קדש". ואילו השבת היא כשלעצמה מקרא קודש; היא אב-טיפוס ומקור לכל קדושת האדם; יתר על כן: הכניעה לשלטון ה' בטבע ובהיסטוריה מיוצגת על ידי השבת, והיא מובעת על ידי שבתון האדם; וזו הנחה קודמת יחידה לכל רעיון החובה בכללו.

14) משום כך השבת היא הנחה קודמת לכל המועדים; היא היום היחיד, שה' קבעו לקודש - בלא הכרזה מצד אדם; "ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו" (בראשית ב, ג) - ולפיכך: "שבת שבתון מקרא - קדש". וגם איסור המלאכה האמור במועדים הוא רק תוצאה של היותם מקראי קדש (ראה פי' שמות יב, טז); ואילו איסור המלאכה האמור בשבת תלוי בעצם מהותו: יש לנהוג בו שבתון, שהרי הוא שבת; ואופיו כשבת שבתון הופך אותו למקרא קודש: